

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
Черкаського районного управління поліції
Головного управління Національної поліції в
Черкаській області
31.07.2026**

м. Київ, 2026

I. Вступ

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 31.07.2026 здійснено відвідування Черкаського районного управління поліції Головного управління Національної поліції в Черкаській області (далі – РУП) групою НПМ у складі:

Хведчук Віталій Васильович, заступник директора Департаменту – начальник відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Григоров Михайло Сергійович, головний спеціаліст відділу інспектування об'єктів контролю в правоохоронних, судових органах та військових формувань Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Шваля Костянтин Вадимович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Милостний Олексій Вікторович, представник громадської організації;

Беспальчук Тетяна Миколаївна, представник громадської організації;

Черпаков Геннадій Валерійович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Начальник РУП: Кірдяпкін Дмитро Олександрович.

РУП розташоване за адресою: вул. Пастерівська, буд. 104, м. Черкаси, Черкаська обл. (фото 1-2).

Серед позитивних напрямів удосконалення діяльності РУП слід відзначити впровадження моделі зразкового поліцейського офісу у форматі «Front-office», що забезпечує зручність та відкритість у взаємодії з громадянами, а також функціонування інформаційної підсистеми «Custody Records» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України» – інструмента, призначеного для забезпечення належного процесу перебування осіб у місцях несвободи та дотримання їхніх прав.

У РУП облаштовано кімнату для затриманих, кімнату для проведення слідчих (процесуальних) дій, кімнату для конфіденційного побачення затриманого із захисником тощо, які передбачені для належного режиму перебування та процесуального забезпечення прав затриманих осіб та відповідають вимогам національного законодавства і міжнародних стандартів.

У РУП функціонує система відеоспостереження, зокрема у кімнатах для проведення слідчих дій, кімнаті для проведення конфіденційної зустрічі з

адвокатом. Термін зберігання записів з камер відео спостереження неменше 30 діб, що відповідає вимогам Інструкції із застосування органами та підрозділами поліції технічних приладів і технічних засобів, що мають функції фото- і кінозйомки, відеозапису, засобів фото- і кінозйомки, відеозапису, затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 18.12.2018 № 1026.

Окрім того, відповідно до вимог абзацу другої частини першої статті 6, частини 2 статті 12 Закону України «Про захист персональних даних», у РУП наявні попереджувальні знаки щодо здійснення відеоспостереження при вході до відповідних зон.

Також відповідно вимог частини першої статті 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» та Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати медичну допомогу, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.11.2012 № 1115, усі працівники поліції РУП пройшли підготовку щодо володіння знаннями і практичними навичками надання домедичної допомоги та отримали відповідне посвідчення.

У посадових інструкціях працівників РУП передбачено положення про заборону катувань відповідно до вимог статті 10 Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування РУП групою НПМ здійснено 19.01.2021. За результатами відвідування виявлено наступні порушення прав затриманих осіб:

не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню;

на професійну правничу допомогу;

на свободу та особисту недоторканість;

Осіб з інвалідністю.

Слід зазначити, що надані рекомендації виконано частково, окремі порушення станом на дату відвідування залишаються неусунутими.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права не бути підданим катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. У порушення вимог частини 4 статті 216 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» в окремих випадках у діяльності РУП зафіксовано недоліки щодо порядку реагування та розгляду повідомлень про можливі кримінальні правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих) вчинені працівниками поліції, без своєчасного та невідкладного інформування відповідного територіального управління Державного бюро розслідувань

(далі – ТУ ДБР), а також відповідної реєстрації таких відомостей у Єдиному реєстрі досудових розслідувань.

За результатами перевірки фактів, викладених у цих зверненнях, працівниками поліції кримінальні провадження не реєструвались, до відповідного ТУ ДБР інформація та повідомлення не направлялись.

Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (далі – Європейський комітет) наголошує, що довіра до заборони катувань та жорстокого поводження підривається, коли посадовці, відповідальні за такі дії, уникають покарання. Відсутність швидкої, ефективної реакції на повідомлення про жорстоке поводження створює умови для безкарності та ставить під загрозу правозахисні принципи, підриває основи демократичного суспільства, оскільки відповідальні за розслідування та контроль особи ризикують стати співучасниками цих порушень.

Європейський комітет вважає, що навіть за відсутності формальної скарги органи влади мають бути зобов'язані за законом негайно відкривати кримінальні провадження та здійснювати їх розслідування при надходженні достовірної інформації про неналежне поводження. Для посилення відповідальності слід встановити обов'язок посадовців (поліцейських, керівництва в'язниць тощо) своєчасно повідомляти відповідні органи про такі випадки.

Крім того, Європейський комітет зазначає, що дисциплінарне розслідування є додатковим засобом проти жорстокого поводження і може здійснюватися паралельно до процедури кримінального розслідування. Дисциплінарна провинність кожного відповідного службовця має бути об'єктом систематичного контролю, незалежно від того, чи правопорушення, про яке йдеться, було визнане кримінальним злочином (СРТ/Inf(2004)28-part) п. 37).

2. Під час відвідування встановлено, що до РУП надходять чисельні повідомлення від громадян про незаконні дії (затримання, нанесення тілесних ушкоджень), здійснені військовослужбовцями.

Незважаючи на те, що в діях військовослужбовців можуть мати місце кримінальні, адміністративні чи дисциплінарні правопорушення, інформація та матеріали посадовими особами РУП у більшості випадків не передавалась до підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, до функцій якої, відповідно до статті 8 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», відноситься попередження, виявлення, припинення кримінальних та інших правопорушень, вчинених, у тому числі, працівниками Збройних Сил України під час виконання ними службових обов'язків.

Крім того, у порушення пункту 3 частини 4 статті 216 КПК України та частини 3 статті 8 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» така інформація та повідомлення про можливі правопорушення, які за інформацією заявників (потерпілих) вчинені військовослужбовцями також не направлялись до відповідного ТУ ДБР.

Вказане свідчить про неефективне виконання органами Військової служби правопорядку у Збройних Силах України функцій, покладених на відомство

пунктом 10 статті 8 Закону України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України», в частині забезпечення взаємодії з органами Національної поліції, іншими правоохоронними органами, у тому числі щодо обміну з ними інформацією для виявлення правопорушень.

3. У ході відвідування РУП групою НПМ зафіксовано факт тривалого перебування затриманої особи без поміщення до кімнати для затриманих.

Так, 07.06.2026 о 00:05 працівниками РУП затримано громадянина Я., якого о 03:36 цієї ж ночі доставлено до підрозділу поліції. Після доставлення до РУП затриманий перебував у кімнаті для проведення слідчих (розшукових) дій та вибув із підрозділу 07.06.2026 о 08:40.

Таким чином, загальний строк перебування Я. під контролем працівників поліції становив **8 годин 35 хвилин**, з яких **понад 3 години** після доставлення до РУП він очікував проведення процесуальних та слідчих дій у кімнаті, не призначеній для тримання затриманих осіб.

При цьому в РУП наявні дві кімнати для затриманих, які відповідають встановленим вимогам, однак затриманого до кімнати для затриманих не поміщали.

Зазначене свідчить про неналежну організацію тримання затриманої особи, оскільки за наявності спеціально призначеного приміщення фактичне її утримання здійснювалося в іншому службовому приміщенні протягом тривалого часу.

Крім того, протягом усього часу перебування під контролем працівників поліції, у тому числі в нічний час, Я. не був забезпечений належним харчуванням та не мав безперешкодного доступу до питної води.

У своїх доповідях Європейський комітет зазначає про необхідність забезпечення затриманих осіб харчуванням (мінімум один раз на день і чимось більш суттєвим, ніж бутерброд), доступом до води та туалету. Особи, які повинні провести ніч в місці тримання, мають бути забезпечені чистим матрацом та ковдрою (СРТ/Inf(2002)15) п. 47).

4. Окремої правової оцінки потребують обставини застосування до Я. кайданків як спеціального засобу, зокрема дотримання працівниками поліції встановлених законом підстав, порядку та тривалості їх застосування.

За результатами перегляду записів системи відеоспостереження РУП встановлено, що з моменту доставлення до РУП і до прибуття захисника Я. перебував у кайданках.

Відповідно до пункту 3 частини 4 статті 42 Закону України «Про Національну поліцію» (далі – Закон) кайданки віднесено до засобів обмеження рухомості.

Частиною 3 статті 45 цього Закону визначено вичерпні випадки, у яких допускається застосування кайданків та інших засобів обмеження рухомості.

Водночас пунктом 6 частини четвертої статті 45 Закону встановлено, що поліцейським заборонено застосовувати кайданки більш як дві години безперервного використання або без послаблення їх тиску. Крім того, поліцейський зобов'язаний у письмовій формі повідомити свого керівника про застосування до особи спеціального засобу.

Отже, законність застосування кайданків передбачає не лише наявність передбаченої законом підстави, а й дотримання встановлених законом обмежень щодо тривалості їх застосування.

У ході відвідування групі НПМ не надано документальних відомостей про підставу застосування кайданків до Я, час їх застосування, тривалість безперервного використання, факт і час послаблення їх тиску, а також оцінку об'єктивної необхідності у подальшому застосуванні спеціального засобу та відповідність такого заходу обставинам, у яких перебував затриманий. Водночас записи системи відеоспостереження підтверджують тривале перебування затриманого в кайданках.

Дане питання також не має чіткої правової регламентації, що може призводити до зловживань поліцейських та як наслідку завдання шкоди здоров'ю затриманих осіб.

Інші порушення.

5. Також, у ході відвідування виявлені факти неналежного ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених, (додаток 7 Інструкції). Зокрема, відсутня інформація в графах 1-10 про затриманого Я. та його адвоката Л.

У цьому контексті заслуговує на увагу позиція Європейського комітету, викладена у Другій Загальній доповіді [СРТ/Inf (92) 3]), відповідно до якої, зазначив, що однією із додаткових гарантій запобігання жорстокого поводження є повне досьє, фіксація всіх аспектів, що пов'язана із затриманими особами та відображення усіх заходів, яких було вжито по відношенню до затриманої особи.

6. Окрім того, при вивченні протоколів про затримання особи, згідно вироку (ухвали) суду та протоколів затримання особи, підозрюваної у вчиненні злочину, в окремих випадках, зафіксовано порушення щодо їх відповідності вимогам кримінального процесуального законодавства.

Так, у порушення вимог статті 104 КПК України службові особи РУП у протоколах про затримання особи, згідно вироку (ухвали) суду, у деяких випадках, не зазначають час початку та час закінчення проведення процесуальної дії, місце складання протоколу.

Зокрема зазначена інформація відсутня у протоколах про затримання Г., Д., І., С. та інших.

Кримінальне процесуальне законодавство України чітко регламентує дії уповноважених службових осіб, які здійснюють затримання, а також хід і результати проведення процесуальної дії, які мають фіксуватись у протоколі.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Головному управлінню Національної поліції у Черкаській області

1. Забезпечити контроль за усуненням порушень, виявлених в ході відвідування РУП.

2. Розробити/ доповнити відповідні зміни до нормативно-правових актів, що регулюють порядок застосування спеціальних засобів поліцейськими, з метою чіткого визначення порядку та способу фіксації факту, часу і тривалості

послаблення тиску кайданків, а також припинення їх застосування, що забезпечить належний контроль за дотриманням установлених законом обмежень та запобігатиме їх надмірному або тривалому застосуванню.

Черкаському районному управлінню поліції Головного управління Національної поліції в Черкаській області:

1. Проаналізувати виявлені порушення у діяльності РУП та розробити відповідний план заходів щодо їх усунення та недопущення у подальшому.

2. Забезпечити внесення до ЄРДР відомостей про кримінальні правопорушення, віднесені до підслідності Державного бюро розслідувань, та невідкладне інформування ТУ ДБР відповідно до частини 4 статті 216 КПК України.

3. Запровадити у РУП внутрішній контрольний механізм за своєчасним направленням до територіальних підрозділів ДБР повідомлень про можливі неправомірні дії працівників поліції, а також забезпечити проведення службових розслідувань за кожним подібним фактом.

4. Забезпечити дотримання працівниками РУП вимог статті 104 КПК України.

5. Забезпечити інформування органів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України про можливі адміністративні чи дисциплінарні правопорушення, вчинені військовослужбовцями.

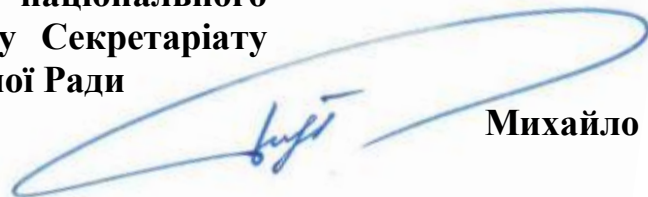
6. Забезпечити контроль за обліком, законністю та обґрунтованістю використання спеціальних засобів та застосування заходів фізичного впливу.

7. Забезпечити належне ведення журналу обліку доставлених, відвідувачів та запрошених.

Додаток:

1. Фотознімки, отримані за результатами відвідування РУП на 3 арк. в 1 прим.

**Керівник групи НПМ,
головний спеціаліст відділу
інспектування об'єктів контролю в
правоохоронних, судових органах та
військових формувань Департаменту з
питань реалізації національного
превентивного механізму Секретаріату
Уповноваженого Верховної Ради
України з прав людини**

Михайло ГРИГОРОВ

Фотознімки, отримані за результатами відвідування РУП**Фото 1.****Фото 2.**

Фото 3.

Фото 4.

Фото 5.

Фото 6.

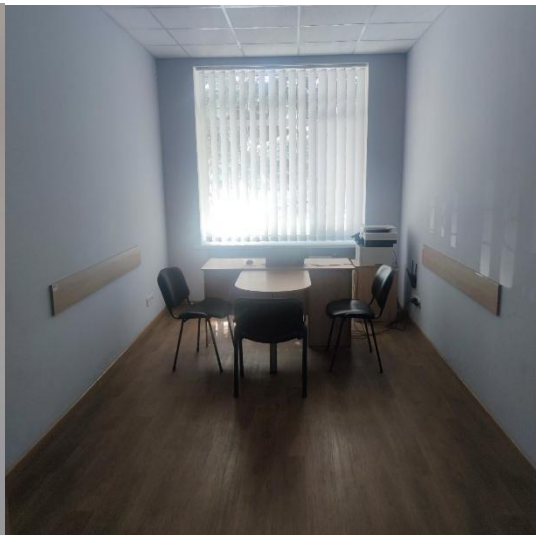

Фото 7.

Фото 8.

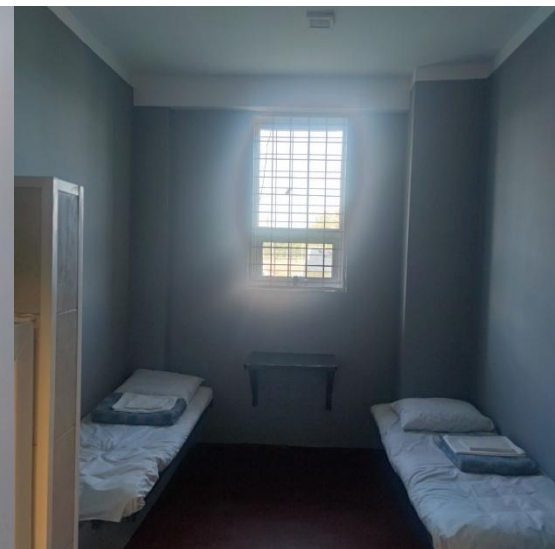
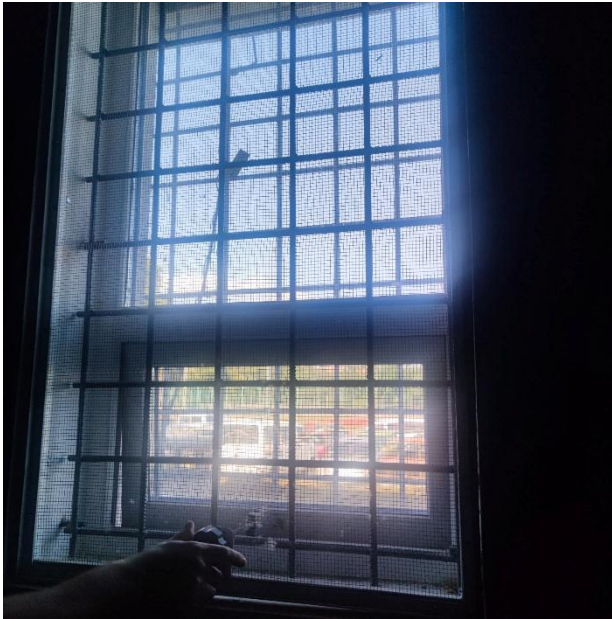

Фото 9.**Фото 10.**